

नेपालको पहिलो

कृषि

Nepal's First Agriculture Weekly

साप्ताहिक

Mero Agro Pvt. Ltd.
New Baneshwar, Kathmandu, Nepal
Tel: 977-1-4786329, Mob: 9851026277
Email: info@meroagro.com

वर्ष ५ अङ्क २७ २०७३ फागुन ९ गते सोमबार Feb. 20, 2017 मूल्य रु.१०/-

कृषिको लगानी पारदर्शी बनाऔं, परम्परागत होइन व्यवसायिक बनाउँ, कुराको खेती होइन, खेतीको कुरा गरौं ।

राष्ट्रिय किसान आयोग पदाधिकारी चयन गैरकानूनी

संवैधानिक आयोगका रूपमा आफूलाई स्थापित गर्न सकेन ।

मन्त्रालयकै मातहतमा रहनेगरी आयोग गठन भयो । जुन आयोगका पदाधिकारीहरू कृषि मन्त्री प्रति बफादार हुने गरी राजनीतिक नियुक्ति खाने काम भन्दा अरु केही हुने देखिदैन । कृषि विकास मन्त्रालय र मातहतका कार्यालयहरूले गरेका काम कारवाही समेतलाई निगरानी गर्ने हैसियत पाउने गरी किसान आयोग गठन गर्ने सोच विगतमा भएको भएपनि अन्ततोगत्वा सो कार्यले भने सफलता हासिल गर्न सकेन । किसान आयोग कृषि विकास मन्त्री कै मातहतमा रहने र सदस्य सचिव कृषि तथा वन क्लष्टरका सहसचिव रहने व्यवस्था गरी स्वीकृत भएर आयो । जसले गर्दा यो आयोगको औचित्यता माथिनै प्रश्न उठाईन थालिएको छ । आयोग गठन प्रक्रिया गलत ढंगले हुन लागेको भन्दै राजनीतिक दलहरूको किसान संगठनहरूले विरोध गरे पनि तर कृषि विकास मन्त्रालयले आफ्नै वेवसाईट मार्फत पाँच दिने सूचना प्रवाह गरी किसान आयोगका पदाधिकारी चयन गर्ने प्रक्रिया अगाडि सारिसकेको छ । आवेदनको बुझाउने म्यादा माघ २५ गते समाप्त भईसकेको छ । जसमा २ जनाले अध्यक्षका **वांकी पेज ३ मा**

काठमाडौं । गत माघ ६ गतेको मन्त्रीपरिषदले राष्ट्रिय किसान आयोग गठन गर्ने निर्णयसँगै पदाधिकारी नियुक्ति गर्न जुर्रमुराएको कृषि विकास मन्त्रालयले गलत प्रक्रिया अपनाएको देखिन्छ । कृषि विकास मन्त्रालयले गैरकानूनी र गलत प्रक्रिया अपनाएर किसान आयोगका पदाधिकारीहरू नियुक्ति गर्न थालेपछि कृषि क्षेत्रमा कार्यरत कृषि विज्ञ एवं राजनीतिक दल निकट भातृसंगठनहरूले त्यसको विरोध गर्ने बताएका छन् । राष्ट्रिय किसान आयोग गठन गर्नु पूर्व

सो आयोगलाई संवैधानिक आयोगका रूपमा रहने गरी अगाडि बढाइएको देखिन्छ ।

कृषि विकास मन्त्रालयले आयोग गठन गर्नका लागि मन्त्रीपरिषदमा पेश गर्दा समेत असंवैधानिक आयोगका रूपमा रहने गरी गरी टिप्पणी उठाएको थियो । सो टिप्पणी अनुरूप आयोगका सदस्य सचिवमा कृषि तथा वन क्लष्टरबाट एक जना सचिव रहने व्यवस्था समेत गरिएको थियो । तर दुर्भाग्य राष्ट्रिय किसान आयोग हुँदा यसले

कृषि इन्जिनियरिङ् निर्देशनालयको १५ लाख तीन दिनमा स्वाहा

काठमाडौं । कृषि विकास मन्त्रालय मातहतमा रहने निर्देशनालयहरूले खर्च गर्ने बजेट मनलागदोसंग विनियोजन गर्ने गरेका कारण त्यस्ता रकम खर्च गर्नका लागि मात्र देखिएको छ । विगतदेखि नै कृषि क्षेत्रका यान्त्रिकीकरण बढाउनका लागि किसानहरूलाई मेशिन तथा औजार किन्नका लागि भन्दा ५० प्रतिशतसम्म अनुदान दिने गरिएको भएपनि अस्वस्थ प्रतिष्पर्धा र आर्थिक अनियमितताका कारण मन्त्रालयले वितरण गर्ने अनुदान बालुवामा पानी बराबर नै देखिन्छ । गत आर्थिक वर्षमा मात्र किसानहरूलाई हाते ट्याक्टर, मिनी टिलर, पावर टिलर उपलब्ध गराउने नाममा करोडौं रूपैयां अनियमितता भएको चर्चा नचलेको पनि होइन । तात्कालीन कृषि सचिव उत्तमकुमार भट्टराई र कृषि इन्जिनियरिङ् निर्देशनालयका कार्यक्रम निर्देशक मधुसुदन बन्स्यात विरुद्ध अख्तियारमा समेत उजुरी परेको मन्त्रालयकै कर्मचारीहरू बताउँछन् । चालु आर्थिक वर्षमा जिल्ला जिल्लामा किसानहरूले माग नै नगरेपछि कमिशनको लोभमा मिनी टिलर वा पावर टिलर अनुदानमा वितरण गर्नका लागि बजेट संशोधन गर्नका लागि पठाउने गरिएको श्रोतले बताएको छ । हर्मेटिक प्लाष्टिक ब्याग किसानहरूलाई वितरण गर्ने गरी बजेट विनियोजन गरेको भएपनि मिनी टिलर वा पावर टिलर वितरण गर्ने गरी कार्यक्रम संशोधनका लागि मन्त्रालय पठाइएको देखिन्छ । तर मन्त्रालयले कार्यक्रम संशोधन गर्ने नगर्ने अझै टुडो लागि सकेको छैन ।

त्यही पावर टिलर वा मिनी टिलर जस्ता कृषि सामग्री वितरण गर्ने नाममा आर्थिक अनियमितता हुँदै आएको छ । सो हेर्ने निकायका रूपमा रहेको कृषि इन्जिनियरिङ् निर्देशनालयको कार्यक्रम पनि केवल **वांकी पेज ३ मा**

किसानलाई ५० प्रतिशत अनुदान

काठमाडौं । परम्परागत रूपमा अगाडि बढिरहेको नेपाली कृषि क्षेत्रलाई आधुनिकीकरणका माध्यमबाट अगाडि बढाउनु पर्दछ, भनिरहेको बेला कृषि विकास मन्त्री गौरीशंकर चौधरीले किसानलाई आधुनिकीकरण गरी कृषि उत्पादन बृद्धि गर्नका लागि कृषि औजार प्रयोगको प्रयोग बढाउन ५० प्रतिशतसम्म अनुदान दिने तयारी गरिरहेको बताएका छन् । काठमाडौंमा आयोजित एक कार्यक्रममा बोल्दै कृषि मन्त्री चौधरीले सो कुरा बताएका हुन् । उनले नेपाली कृषि क्षेत्रमा आधुनिकीकरण गर्न नसकेकै कारण कृषि क्षेत्र परनिर्भर बन्नु परेको समेत बताए । नेपाली कृषि क्षेत्रलाई आधुनिकीकरण नगरेसम्म मुलुकलाई कृषि क्षेत्रमा आत्मनिर्भर बनाउन नसक्ने मन्त्री चौधरीले बताए । मन्त्री चौधरीले

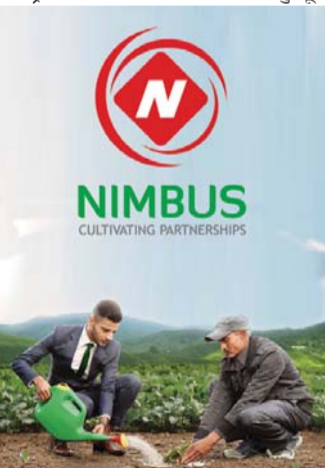
आधुनिकीकरण गर्नका लागि आवश्यक औजारहरूमा जिल्ला कृषि विकास कार्यालय मार्फत ५० प्रतिशतसम्म अनुदानको व्यवस्था गरेको बताए पनि किसानहरूका लागि भने जिल्लाबाट प्रदान गरिने त्यस्तो ५० प्रतिशत अनुदान मने निल्लु न ओक्नु हुने गरेको छ ।

चित्रबहादुर किसान आयोगको अध्यक्ष

काठमाडौं । लामो समयदेखि प्रतिक्रिया रहेको किसान आयोगका अन्ततः गठन भएको छ । सरकारले किसान आयोग गठन गर्ने निर्णय गरेपछि किसान आयोगको सुनिश्चितता भएको हो । किसान आयोगको अध्यक्ष पदका लागि मन्त्रालयले आफ्नो वेवसाईटमा सूचना प्रकाशित गरे बमोजिम दुई जनाको आवेदन परेको थियो । आवेदन पेश गरेका दुई कृषि विज्ञ डा. कृष्ण पौडेल र माओवादी केन्द्र निकट अखिल **वांकी पेज ३ मा**

नेपाल किसान महासंघ क्रान्तिकारी

बि.टि.एल्. कम्पनीका पावर टिलर तथा मिनी टिलरबाट खेती गरौं, कम खर्चमा अत्यधिक उत्पादन बढाऔं ।

Power-Tiller

Mini-Tiller

IMPELLER AERATORS

COMBINE RICE MILL

CORN THRESHER

RICE & WHEAT THRESHER

CHAFF CUTTER

BTL Trade Pvt. Ltd.

Dhobighat, Lalitpur, Nepal (Near to Mega Hospital)
Ph.No.01-5153094 Fax: 01-5153209
E-mail: btltradeprivtltd@gmail.com/www.btltrade.com.np

भूमिहिन किसानका पक्षमा राप्रपाको आर्थिक कार्यपत्र

राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टीको एकता महाधिवेशनका अवसरमा परनिर्भरताबाट आत्मनिर्भरता र अन्तर निर्भरतालाईलाई महत्व दिएको छ । सो पार्टीको राष्ट्रिय अध्यक्ष डा. प्रकाशचन्द्र लोहनीले प्रस्तुत गरेको आर्थिक कार्यपत्रमा किसानहरूका पक्षमा बोलेका छन् ।

डा. लोहनीले मुलुकभर ४० लाख कृषि परिवार भएको उल्लेख गर्दै त्यसमध्ये १ लाख भन्दा बढी कृषि परिवार भूमिहिन भएकाले त्यस्ता भूमिहिन किसानहरूका लागि राज्यले जमिन ३० वर्षे अवधिका लागि पट्टामा दिनु पर्ने उल्लेख गरेका छन् ।

लोहनीको आर्थिक कार्यपत्रमा वर्तमान अवस्थाका कारण देशमा अव हदवन्दी मार्फत जग्गा प्राप्त गरी त्यो भूमिहिन किसानहरूलाई वितरण गर्ने सम्भावना न्यून रहेको भन्दै भूमिहिन किसानलाई जिवीकोपार्जन गर्न अव गठन हुने निर्वाचित प्रत्येक गाउँ पालिका सरकारले आफ्नो क्षेत्रमा कति भूमिहिन छन् उनीहरूलाई गाउँपालिका भित्रै उपलब्ध सरकारी स्वीकृत प्राप्त जमिन, खोजी गरी भूस्वामित्व भूमिहिन किसानहरूलाई दिनु पर्ने उल्लेख गरेका छन् ।

डा. लोहनीले भूमिहिन किसानहरूलाई पट्टामा उपलब्ध गराइएको जमिन बेचन नपाइने शर्त राख्दै जमिन प्राप्त गरेका किसानहरूलाई समूह गठन गरी खेती गराउन मल, बीउ सिंचाई तथा बजार व्यवस्थापनमा राज्यले उदार अनुदान र सहूलितय दिनु पर्ने बताएका छन् । यसले राप्रपा पछिल्लो समयमा कृषि तर्फ बढी केन्द्रीत भएको हो कि भन्ने आशंक पनि पैदा गराएको छ । राप्रपाको आर्थिक कार्यपत्रलाई दृष्टिगत गर्ने हो भने १० लाख किसान परिवारले एकदेखि ५ हेक्टर जमिनमा खेती गर्ने उल्लेख गरिएको छ । यसकारण उनीहरूलाई नै साना तथा व्यवसायिक किसान हुन् भन्ने उल्लेख गरिनुले किसानका पक्षमा राप्रपा आएको हो त भन्ने पनि देखिएको छ ।

साना किसानहरू कृषि क्षेत्रको विकासमा महत्वपूर्ण योगदान पुऱ्याउने बर्गका भएका कारण सरकारी तहबाट ऋण, प्रविधि र बजार उपलब्ध गराईदिने हो भने उत्पादनमा बृद्धि गर्न साना किसानहरू सक्षम हुने भएकाले आफूहरूले सोही अनुरूप अगाडि बढ्नु पर्ने देखिन्छ भन्दै कार्यपत्रलाई किसान मय र उत्पादकत्व बृद्धि गर्न तर्फ अग्रसर बनाउन खोजिएको छ । कार्यपत्रमा उल्लेखित कुरालाई राप्रपाले व्यवहारमा उतार्न भने कठिन नै देखिन्छ ।

आफ्नै सूचना

नेपालको पहिलो कृषि साप्ताहिकका रूपमा प्रकाशित कृषि साप्ताहिकमा तपाईंका क्षेत्रमा भए/गरेका कृषि क्षेत्रसँग सम्बन्धित सूचना/समाचार वा लेख/रचनाहरू छन् भने हामीलाई बिहिबारभित्र पठाउनुहुन अनुरोध गरिन्छ ।

सम्पर्क

कृषि साप्ताहिक, पुतलीसडक
इमेल : sajnepal@gmail.com
web: www.krishionline.com

मासु उपभोक्ताहरूले ध्यान पुऱ्याउनु पर्ने कुराहरू

मानिसको भोजनबाट चय अपचय भई मानिसको शरीरका लागि दैनिक जीवनचर्या सुचारु गर्न मानिसले दैनिक गर्ने कृया प्रकृयाबाट मानिसको शरीरमा क्षय हुने शक्ति, तन्तुको पुनः निर्माणका लागि, कार्वोहाइड्रेट, बोसो, प्रोटिन अनि खनिजको निरन्तर आपूर्ति हुन आवश्यक हुन्छ । यी सबै पोषक तत्वको श्रोत वनस्पतिजन्य तथा पशुजन्य मानिन्छ । मानिसले गर्ने दैनिक शारीरिक तथा मानसिक कृया प्रतिकृयाबाट मानिसको शरीरबाट तन्तुहरू नष्ट हुने गर्छन् जसको बनोटमा प्रोटिनको महत्वपूर्ण भूमिका हुन्छ । भनिन्छ प्रोटिनका श्रोत वनस्पति जन्य पनि हुन्छन् तर पशुजन्य श्रोतबाट प्राप्त हुने प्रोटिन भने उत्कृष्ट मानिन्छ । जुन हामी पशु पंक्षीबाट प्राप्त गर्दछौं ।

मासु भन्नाले हाम्रा धर्म संस्कृति, रीति रिवाज अनुसार उपभोग गर्न हुने पशु पंक्षीहरू वध गरी तीनको शरीरबाट पाउने उपभोग्य तन्तुलाई बुझिन्छ । तर आज हाम्रा परिवेशमा जसरी पशुपंक्षीहरू वध गरिन्छ अनि जसरी मासुको विक्रि वितरण गरिन्छ त्यस्ता श्रोतबाट प्राप्त मासु हामीले सेवन गर्दा के हामी सांच्चिकै मासुबाट प्राप्त हुने भनिएको उत्कृष्ट प्रोटिन प्राप्त गर्न सक्छौं ।

हाम्रा वधस्थल तथा मासु विक्रि

स्वस्थ होला यक्ष प्रश्न त यही छ ।

अझ हाम्रा परम्परागत मासु विक्रि गर्ने चलन भुईंमै खसी बोका वध गर्ने गुन्डी तथा प्लास्टिक ओछ्याएर पनि मासु पसल थाप्ने, रातो लुगाले मासु छोपेर राख्ने अनि छिन छिनमा पानी छर्कने चलन त परम्परागत नै छन् । यसले त्या मासुलाई कति स्वच्छ, सफा स्वस्थ राख्न मद्दत गर्ला ?

मासु विज्ञानको सिद्धान्तले भनेको छ, पंक्षी: प्रजाती तथा वंगुर प्रजाती बाहेक वध गरे पछि त्यसको छाला छुट्याउनु पर्छ । टाउको, खुट्टाको तल्लो भाग अनि आन्द्रा भुंडी भित्रियाशं, मुटु, कलेजो, फोक्सो, फियो, मृगौला पनि । यस वछि बांकी रहेका वध गरिएको पशुका भाग वर्गिकरण गरी मात्र तयार हुने मासुलाई मासु भनिन्छ । यी बाहेकका माथि उल्लेखित अंश विक्रेताले विक्रि गर्न चाहे छुट्टै राखी विक्रि गर्नु पर्ने हुन्छ । अझ हाम्रो आफ्नो प्रचलनमा वध गर्न कानुनी रूपमा अनुमति दिइएका पशु तथा तीनका लीग अनुसार वध गरी तयार पारिएको मासु के सांच्चै उपभोक्तले पाउंछन होला । यो समस्या चौपाया प्रजातिमा बढी छ । मानिन्छ खसि/रांगाका मासुको मुल्य बढी नै हुन्छ । खसि भनि बेचिने गरेको मासुमा बोका/बुढी बाख्री वा भेडा भडीको

कानुनी रूपमा अनुमति दिइएका पशु तथा तीनका लीग अनुसार वध गरी तयार पारिएको मासु के सांच्चै उपभोक्तले पाउंछन होला । यो समस्या चौपाया प्रजातिमा बढी छ । मानिन्छ खसि/रांगाका मासुको मुल्य बढी नै हुन्छ । खसि भनि बेचिने गरेको मासुमा बोका/बुढी बाख्री वा भेडा भडीको मासु नमिसाइएको भन्ने एकीन पो कसरी गर्ने ? रांगाको मासु भनि विक्रि गर्न राखिएको मासुमा दूध दिंदा दिंदा थाकेको बुढी भैसी पदैन पो कसरी भन्ने ?

गरिने पसल कस्ता छन् ? रांगा प्रजाती वध गरिने स्थल प्रायजसो नदि किनारका वगर हुन् भन्दा फरक पदैन, त्यसको लागि काठमाण्डौंके विष्णुमती किनार हेरे पुग्छ । यसरी यस्ता ठाउँमा वध गरिएको रांगाहरूको मासु धोई पखाली गर्न आवश्यक पानी पनि त्यही विष्णुमती खोलाको प्रयोग गरिन्छ भन्न के आइतवार कुर्ने । आजको हाम्रो परिपेक्षामा पशु वधशाला ऐन २०५५, नियमावली २०५७, तथा निर्देशिका २०६४ त जारी गरिएको छ । जस अनुसार प्रत्येक किसिमका पशुपंक्षी वध गर्न अधि स्वस्थ अस्वस्थ भए नभएको जांच गर्नु पर्ने व्यवस्था छ । तर यसरी वगर वगरमा गरिने वध प्रत्येक घर टोलमा गरिने वधको निरिक्षण तथा अनुगमन गर्न न त पर्याप्त जनशक्ति नै छ न त भौतिक श्रोत साधन नै । यसरी व्यवसायी आफैले आफुखुशी वध गरी भाग लगाइ तयार पारेको मासु नजिकै वगेको खोलाको पानी प्रयोग गरी सफा गरेको मासु कति स्वच्छ, सफा र जनस्वास्थ्यको लागि

मासु नमिसाइएको भन्ने एकीन पो कसरी गर्ने ? रांगाको मासु भनि विक्रि गर्न राखिएको मासुमा दूध दिंदा दिंदा थाकेको बुढी भैसी पदैन पो कसरी भन्ने ?

यसको समाधान के ?

प्रत्येक शहरी क्षेत्र, महानगरपालिका, उपमहानगरपालिका तथा नगरपालिका क्षेत्रमा हाल वध गरिने पशुको किसिम, मासुको खपत अनुसारका क्षमताका व्यवस्थित वधशाला, वधस्थल निर्धारण गरी स्तरोन्नति वा नया निर्माणको प्रकृया, निजी व्यवसायी सहकारी व्यवसायीको समितिको अग्रसरतामा निर्माण अनि संचालन गर्ने हो कि ।

यसका पूर्वाधार के हुन सक्छन् ? १) मासुजनीत रोग, मासु उत्पादन, मासु विक्रि वितरण बारे सूचना प्रवाह गर्ने ।

२) मासु उत्पादन वितरण, पशु वधशाला संचालन र मासु परििक्षण सम्बन्धि भएका कानुनी व्यवस्था बारे सरोकारवालालाई सुसुचित गर्ने ।

डा. केदार कार्की

३) नगरपालिका क्षेत्रमा मासु विक्रि गर्न चाहने व्यवसायीले सम्बन्धित नगरपालिकामा पूर्व स्वीकृति लिई मासु पसल संचालनको मापदण्ड पुरा गरी मासु पसल संचालन गर्ने ।

४) पशु वधशालाबाट प्रमाणित एवं वर्गिकृत मासु, मासु पसलसम्म रेफ्रिजरेटर भ्यानमा राखी पुऱ्याउने जिम्मा सम्बन्धित वधशाला संचालकको हुने व्यवस्था गर्ने ।

५) मासु पसलमा नियमित विक्रि पछि पनि बांकी रहन गएको मासु डिप फ्रिजमा संरक्षण गरी राख्ने व्यवस्था हुनु पर्ने ।

६) प्रत्येक मासु पसलमा विक्रि गर्न राखिएको मासुमा मासुको श्रोत, गुणस्तर अंकित चिन्ह प्रष्ट देखिने हुनु पर्ने व्यवस्था गर्ने ।

७) वधस्थलमा वध गर्न ल्याइने पशुको वध पूर्वको स्वास्थ्य परीक्षण तथा वध पश्चात परीक्षण पछि मात्र त्यस्ता पशुबाट प्राप्त हुने मासु स्वस्थ अस्वस्थ अवस्था अनुसार वर्गिकृत चिन्ह अंकित गरी मात्र मासु पसलसम्म पुऱ्याउने व्यवस्था गरिनु पर्ने छ ।

सैद्धान्तिक रूपमा माथि उल्लेखित तथ्य सहज देखिए पनि हाम्रा आफ्ना सामाजिक परिवेशमा सहज छैन । तथापि हामी विश्व व्यापार संगठनको सदस्य तथा विश्व पशु स्वास्थ्य संगठनको सदस्य राष्ट्र भएकोले अन्य विश्वका सदस्य राष्ट्रले गरेको प्रतिवद्धता अनुसार हामी पन्छिन सक्दैनौं पनि । यस कारण गर्न के पो सकिन्छ । वर्तमानको समग्र मासु सम्बन्धि हालको ज्ञानको मूल्याङ्कन पूर्वाधारका स्थिति, उपभोक्ताको संचेतनाको स्थिति हेरी सरोकार पक्षलाई यथोचित अभिमुखिकरणका कार्यक्रम संचालन पो गर्ने हो की । यस बाहेक सम्बन्धि पक्षलाई सहभागीतामुलक प्रशिक्षण दिने हो की ? वधशाला निर्माण मासु पसल संचालनका लागि आवश्यक पर्ने भौतिक पूर्वाधारका लागि स्थानीय निकाय, सरकारी वा गैह्र सरकारी क्षेत्रबाट आर्थिक अनुदान, सामग्री अनुदान, सो सम्भव नभए अनुदान वा सहूलियतको रूपमा ऋणको व्यवस्था गर्न सकिन्छ । यस बारे सोच्ने वेला आएको छ । न्युनतम रूपमा यतिसम्म गर्न सकिएमा उपभोक्ताले हालको अवस्था भन्दा केही स्वच्छ, सफा र स्वस्थ मासु पाउने छन् । किनकी सुधारका सम्भावना अनन्त हुने गर्छ

काउली निकासी गरेर बन्दाको तथ्यांक

विराटनगर। भारतबाट हरेक वर्ष यति अर्ब र त्यति अर्ब कृषि उपज भित्रियो भनेर तथ्यांक बाहिर ल्याउने भन्सार विभागले नेपालमा उत्पादन भएको कृषि उपज कति निर्यात भयो भन्ने कुरालाई भने सार्वजनिक गरेको देखिदैन। त्यतिमात्र होइन कृषि विकास मन्त्रालयको लापवाही र कमजोरीका कारण नेपाली कृषि उपज प्रशस्त मात्रामा भारत निकासी हुँदा पनि त्यसको कुनै लेखा जोखा नै गरिदैन। त्यतिमात्र होइन सीमामा राखिएको क्वारेन्टीन कार्यालयलाई व्यवस्थित गर्न नसक्दा धेरै नै समस्या समेत आएको देखिन्छ। अझ भारतको क्वारेन्टीनले त नेपाली जुनसुकै कृषि उपज निर्यात हुँदा पनि एउटै नाम लेखिदिनाले नेपाली कृषि उपज कति निकासी भईरहेको छ भन्ने सहि तथ्यांक आउन सकेको छैन।

यदि तपाईंले नेपाली कृषि उपज भारततिर काउली निकासी गर्न लिएर जानुहोस्, सिमानाको क्वारेन्टाइन कार्यालयले वस्तुको नाम बन्दाकोवी लेखेछन्। मटरकोसा वा गोलभेडा नै लिएर किन नजानुहोस् त्यसको नाममा पनि बन्दाकोवी नै टिप्नेछन्। जसले गर्दा नेपाली कुन कृषि उपज कति मात्रामा जान्छ भन्ने कुरा तथ्यांक नभएकै कारण पनि भारतबाट मात्र आयात भईरहेको समेत देखिएको छ।

सीमा कटेर भारतीय क्वारेन्टाइन कार्यालयमा पुग्नुहोस्, त्यहाँका कर्मचारी खुसी 'मुड' मा भए त्यही नामलाई सदर गर्नेछन्। चित्त बुझेन भने थर्काउनेछन्, 'यो बन्दाकोवी होइन, फिर्ता लैजानुहोस्।' नेपालका तरकारीजन्य उत्पादनमध्ये भारतले बन्दाकोवी मात्र जान पाउने सूचीमा राखेको छ। त्यसैले जुन तरकारी

पठाए पनि कागजमा बन्दा नै लेख्नुपर्ने बाध्यता भएको हो। त्यही कारण तरकारी निर्यात अत्यन्त ऋन्कटिलोसमेत बन्दै आएको छ।

'यही नियमका आधारमा भारततिरका कर्मचारीले नेपाली व्यापारीलाई दुख दिनु दिन्छन्', एक निर्यातकर्ताले भने, 'कहिले यो बन्दा होइन, फिर्ता लैजाऊ भन्छन्। कहिले कोलकाता पुऱ्याएर क्वारेन्टाइन जाँच पास गराएर लेऊ भन्छन्।'

क्षेत्रीय प्लान्ट क्वारेन्टाइन कार्यालय भन्नाका प्रमुख सुखदेव मैनालीका अनुसार भारतले नेपाली कृषि उत्पादन निकासीका लागि 'अन्तर्राष्ट्रिय मापदण्ड' भन्दा कडा नियम बनाएको छ। त्यसको दर्जामा नपुगेको भन्दा अधिकांश कृषि उपज निकासीमा नियन्त्रण गरेको छ। तर भारतमा ती उपजको अभाव हुँदा रोकछेक नगरी निकासी हुन दिन्छ। बढी हुँदा रोक्छ।

उनका अनुसार केही समयपहिला भारतमा मागअनुसार अदुवा उपलब्ध हुँदा नेपालबाट पठाउन रोक लगायो। त्यसवेला उसले चीनबाट ल्याएर नेपालले भारततिर पठाएको भन्ने आरोप गलायो। पछि जब भारतमा अदुवाको अभाव सुरु भयो, अलखिन विषादी (एलविआरआइएन) परीक्षण गरेर लैजान थाल्यो। पूर्वाञ्चल क्षेत्रीय कृषि निर्देशनालयका निमित्त प्रमुख राजेन्द्र उप्रेतीले निर्यातमा भइरहेको ऋन्कटले कृषकहरू थप निरुत्साहित बन्ने गरेको बताए। 'उत्पादन गइरहेका पनि छन्, नियमसंगत पनि छैनन्', उनले भने, 'यसले किसान मर्कामा परेका छन्। कूटनीतिक पहलबाट यसलाई सल्ट्याउन पाए सजिलो हुने थियो।' विगतमा नेपालमा उत्पादित ६० भन्दा

हेरिने हो भने करीव २ सय स्टलबाट मात्र डेढ करोड भन्दा बढी रकम उठाएको अनुमान गरिएको छ। सो स्थानमा स्टलबाट नै त्यति धेरै रकम उठाउने भएपछि कृषि विकास मन्त्रालय मातहतको निकायले सो कार्यक्रमलाई किन रकम निकासी गरेको छ भन्ने प्रश्न उठिने गरेको छ।

राष्ट्रिय ...

लागि आवेदन दर्ता गराएका छन् भने २० जनाले सदस्य पदका लागि आवेदन दिएका छन्।

आवेदन दर्ता र आयोग पदाधिकारी चयन प्रक्रिया गैर कानूनी ढंगले गर्न लागिएको भन्दा सत्ता साभेदार राप्रपा निकट राष्ट्रिय प्रजातान्त्रिक किसान संगठनका अध्यक्ष गोपाल दाहालले किसान आयोग गठन गर्नु पर्दछ भनेर आफूहरूले उठाउँदै आईरहेको भए पनि अहिले सरकारले आयोग गठन गर्ने बेलामा एकलौटी ढंगले गोप्य रूपमा पदाधिकारी नियुक्ति गर्न लागेकोमा विरोध गर्ने बताए। उनले आम नेपाली किसान, कृषि विज्ञहरूको भावना विपरित राजनीतिक रुप दिन खोजेकाले त्यसको प्रतिरोध गर्ने समेत बताए। उनले अहिले आफूहरू पार्टी अविधेशनमा लागिरेहेको भएपनि गैरकानूनी ढंगले चयन गर्न लागिएको आयोगका पदाधिकारी मान्य नहुने समेत बताए।

त्यसैगरी प्रमुख प्रतिपक्षी पार्टी नेकपा एमाले निकट अखिल नेपाल किसान महासंघका महासचिव बलराम बास्कोटाले यो आयोग माओवादी केन्द्रले सत्ताको दुरुपयोग गरी कार्यकर्ता भर्ति केन्द्रका रूपमा विकसित गर्न खोजेको आरोप लगाउँदै आफूहरूले त्यसको सशक्त विरोध गर्ने बताए। किसान आयोगको गठन प्रक्रियाका विरुद्ध नयाँ शक्ति पार्टी निकट किसान संगठन समाजवादी किसान

बढी कृषि उपज सहज रूपमा भारत निकासी हुन्थे। पछिल्लो समय बन्दाकोवी, अम्लीसोको कुचो र अदुवा मात्र निकासी हुन दिने गरिएको छ। यी तीन उत्पादन पनि पेस्ट रिस्क एनालाइसिस गरेर मात्र निकासी अनुमति दिने गरिएको छ। बन्दाकै हकमा पनि कालो कुहिने रोग नभएको हुनुपर्ने उसको मापदण्ड छ।

नेपालबाट भारततिर निर्यात हुने अर्को कृषि उत्पादन हो अदुवा। यसमा उसको सर्त छ माटो हुन नहुने। जति सफा गरे पनि खोज्दै जादा माटो देखिन सक्ने र त्यही बहानामा दुःख दिइरहने ती व्यापारीले बताए। 'उसले चाहँदा माटैसँग लान्छ', तिनले भने, 'नचाहँदा रोक्छ।' भारतको नक्सालबाडीमा अदुवा सफा गर्ने मेसिन राखिएको छ। स्रोतका अनुसार त्यही सफा गरेर भारतीय लेबलसहितको प्याकिङ गरिन्छ र देशभरि पठाइन्छ। कुचो निकासी गर्दा भारतको विजु नभएको हुनु पर्ने प्रावधान राखेको छ।

नेपाल उद्योग बाणिज्य महासंघका केन्द्रीय सदस्य तथा नेपाल अदुवा उत्पादक संघका केन्द्रीय अध्यक्ष नरेन्द्र खड्काले नेपालबाट निकासी हुने कृषिजन्य उत्पादनको सेम्पलिंग र क्वारेन्टाइन परीक्षणमा भारतीय पक्षले अनेकन ऋन्कट दिएर रकम असुली गर्ने गरेको आरोप लगाए। उनले भारतीय पक्षबाट मोटो रकम लिने गरेको बताए। 'ठूलो मात्रामा रकम तिरेपछि पनि भारतलाई आवश्यक छैन भने निकासी गर्ने अनुमति दिँदैन। उसकहा अभाव छ भने मात्र लैजान अनुमति दिन्छ। यो समस्याबाट मुक्तिका लागि सरकारले कूटनीतिक पहल गर्नुपर्छ। अहिले नेपाली किसान मारमा छन्।'

महासंघका अध्यक्ष रमेश रेग्मीले सरकारले राष्ट्रिय किसान आयोग गठन प्रक्रिया पारदर्शी ढंगले सबै क्षेत्रका किसान अटाउने गरी गठन गर्नु पर्नेमा रातारात वेवसाईटमा सूचना निकालेर गर्न लागेकोमा आफूहरूले त्यसको विरोध गर्ने जनाए। किसान आयोग गठन हुनु पर्दछ तर गैर कानूनी गोप्य ढंगले राजनीतिक आस्थाका आधारमा पदाधिकारी चयन गरिन नहुने रेग्मीको भनाई छ। कुनै पनि मापदण्ड विना गठन गर्न लागिएको राष्ट्रिय किसान आयोगको औचित्य नभएको समेत उनले बताए। राजनीतिक दल निकट किसान संघसंगठनहरूलाई पाखा लगाएर गठन गर्न लागिएको यो आयोग आफूहरूलाई मान्य नभएको समेत उनले बताए।

चित्र ...

केन्द्रका अध्यक्ष चित्रबहादुर श्रेष्ठ मध्ये चित्रबहादुर किसान आयोगको अध्यक्ष हुने करीव पक्का भएको छ। कृषि विकास मन्त्रालय प्रशासन महाशाखाका अनुसार चित्रबहादुरलाई आयोगको अध्यक्ष नियुक्ति गर्नका लागि कृषि मन्त्री समक्ष पेश गरिएको छ। जसले श्रेष्ठ अध्यक्ष बन्ने पक्का भएको हो। अध्यक्ष पदका लागि आवेदन माग गरेको समयवाधि भित्र दुई जनाको मात्र आवेदन परेको र त्यसमध्ये माओवादी संगठनले चित्रबहादुर श्रेष्ठलाई नै अध्यक्ष बनाउनका लागि लविङ गरेपछि उनी किसान आयोगको अध्यक्ष बन्ने भएका हुन्।

तर उनी किसान आयोगको अध्यक्ष बनेपनि मन्त्रीप्रति बफादार बन्नु पर्ने भएकाले किसान आयोगको उद्देश्य पूरा हुने सम्भावना भने देखिएको छैन। केवल राजनीतिक स्वार्थमात्र किसान आयोगले पूरा गर्ने हो कि भन्ने अन्याय छानिएको छ।

सरकारी तलव खादै मन्त्रालयमा बसेर गैरसरकारी संस्थाको चाकडी ?

काठमाडौं। कृषि विकास मन्त्रालय यस्तो मन्त्रालय बन्न थालेको छ। जुन मन्त्रालयमा कार्यरत उच्च कर्मचारीहरू नेपाल सरकार र नेपाली जनताभन्दा पनि गैरसरकारी संस्थाप्रति बफादार सिपाही बनिरहेका छन्। कृषि विकास मन्त्रालय प्राविधिक मन्त्रालय भएका कारण सो मन्त्रालयमा काम गर्ने अधिकांश प्राविधिक उच्च कर्मचारीहरू किसान र मुलुकका लागि भन्दा पनि अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थाको पिछलग्गु बनिरहेको भान हुन्छ।

केही वर्ष अगाडि मात्र एउटा अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थाले कृषि विकास मन्त्रालयको बजेट ८० प्रतिशतभन्दा बढी भ्रष्टाचारमा नै जान्छ भन्ने प्रतिवेदन सार्वजनिक गर्‍यो। तर त्यति गर्दा पनि कृषि विकास मन्त्रालयले एउटा विज्ञापित समेत निकाल्न सकेन। सो गैरसरकारी संस्थालाई कारवाही त परै जाओस्। सोध्नुपर्छ, गर्ने आँट पनि गरेको देखिएन। गरोस पनि किन ? आखिर त्यही गैरसरकारी संस्थाको रकमबाट विदेश भ्रमण, विभिन्न बहानामा भत्ता असुली र जागिरबाट अवकाश भएको भोली पल्टै त्यही गैरसरकारी संस्थामा जागिर खान भोला वोकेर पुग्नु पर्ने भएपछि कृषि विकास मन्त्रालयका कुनै पनि उच्च अधिकारीहरू राष्ट्रिय हुन् वा अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थाले कृषि क्षेत्रमा जति नै गल्ती गरेपनि मौन स्वीकृत जनाइरहेको छैन।

अहिले कृषि क्षेत्रमा काम गर्ने धेरै अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थाले कृषि विकास मन्त्रालयसंग समन्वय नै नगरी जिल्ला जिल्ला काम गरिरहेको देखिन्छ। कथंकदाचित भोली कुनै समस्या आयो भने त्यसको सम्पूर्ण दोष र जिम्मेवारी कृषि विकास मन्त्रालय र मातहतकै कार्यालयहरूले लिनु पर्ने अवस्था आउने देखिन्छ। तर पनि कृषि विकास मन्त्रालयले त्यता तिर ध्यान दिन सकेको छैन होइन की उनीहरूले थाहा पाएर पनि थाहा नपाएको जस्तो गरिरहेका छन्। यसको प्रमुख कारण आफ्नो जागिरको समयवाधि समाप्त भएपछि कन्सल्टेण्टको रूपमा त्यही कार्यालयमा जागिर खानका लागि बाटो निर्माण गरिरहेका छन्। जसका कारण आम नेपाली किसानहरू माथि धोका भईरहेको छ।

त्यसकारण यस्ता गैरसरकारी संस्थामा अवकाश पछाडि जागिर खानका लागि राष्ट्रघात हुन सक्ने भएकाले पनि नेपाल सरकारले यस्ता कर्मचारीहरूलाई कर्मितामा पनि अवकाश पछाडि एक वर्षसम्म कतै पनि जागिर खान नपाउने व्यवस्था मात्र गर्न सक्ने हो भने पनि धेरै राहत हुन्थ्यो होला। अन्यथा कृषि क्षेत्रको विकास होइन विनाशको अवस्था देखिन्छ।

कृषि आधुनिकीकरण परियोजनामा पशुपालन लागू गर्न माग

काठमाडौं। राष्ट्रिय व्यावसायिक पशुपालन तथा दूध उत्पादक कृषक समाज नेपालले प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजनालाई पशुपालन क्षेत्रमा लागू गर्न माग गरेको छ। समाजले हाल दिइदै आएको कृषि अनुदान वृद्धि गरी कृषकले सोभै पाउने गरी दूध लिटरमा र मासु किलोग्रामका आधारमा अनुदान दिनुपर्ने माग गरेको छ। समाजका अध्यक्ष आनन्दप्रसाद न्युरेले पशुपक्षी विकास मन्त्रालय मातहत रहने गरी दाना र चोकरको गुणस्तर जाँच गर्न प्रयोगशाला स्थापना गर्नुपर्ने समेत माग गरेका छन्।

**“माटोको उर्वराशक्ति बढाऔं
कृषि उत्पादनको बृद्धि गरौं।”
गुणस्तरीय साल्ट ट्रेडिङ्ग युरिया मल प्रयोग गरौं।**

युरिया

नाईट्रोजन ४६%

नेपाल सरकारद्वारा अनुदानित मल

साल्ट ट्रेडिङ्ग कर्पोरेशन लिमिटेड

कालिमाटी, काठमाडौं
फोन : ४२७९०९४
इमेल : trade@stcnepal.com

साल्ट ट्रेडिङ्ग मल
युरिया

कृषि मौसम सल्लाह सेवा बुलेटिन

जारी मिति : ६ फागुन २०७३

अवधि : ०६ फागुन २०७३ - १२ माघ २०७३

जिल्लाहरू : मोरङ, धनकुटा, बारा, कास्की, रुपन्देही, दाङ, बाँके, सुर्खेत, जुम्ला, कैलाली, डोटी
(जारी गर्ने: PPCR/BRCH/AMIS Project, MOAd, AERD, NARC and Agro-met Section, DHM)

मौसमी तथ्यांकहरू

२१ माघ २०७३ देखि २७ माघ २०७३ सम्मको मौसमी अवस्था

जिल्ला	कुल वर्षा (मि.मि)	तापक्रम(सेण्टिग्रेड)को दायरा		सापेक्षिक आर्द्रता(%)को दायरा		हावाको गति (मि/से)को दायरा	हावाको दिशाको दायरा	कैफियत
		अधिकतम	न्यूनतम	अधिकतम	न्यूनतम			
मोरङ	०.०	२५.५-३०.४	११.८-१३.३	८५-१००	३७-८६	०.०-४.०३	उत्तर पश्चिम	सातै दिन कुहियो
धनकुटा	०.०	२१.०-२५.३	९.३-११.६	६८-८६	४२-६३	०.०-१.५४	उत्तर पश्चिम	
बारा	०.०	२४.०-२९.२	८.८-११.०	८४-१००	४६-६७	०.५-३.०	पूर्व दक्षिण	तीन दिन कुहियो
कास्की	०.०	२३.७-२५.५	१०.३-११.६	९०-९८	३५-५१	०.०-२.५	उत्तर उत्तरपश्चिम	-
रुपन्देही	०.०	२४.१-२८.०	९.०-११.५	९२-१००	४०-७५	२.०-५.५	उत्तर दक्षिण	तीन दिन कुहियो
दाङ	०.०	२२.८-२७.१	८.२-११.०	८२-१००	२८-४९	०.०-१.५४	पूर्वदक्षिण पश्चिम	एक दिन कुहियो
बाँके	२.६	२५.५-२८.५	३.८-११.०	९६-१००	४३-६२	०.०-४.१२	उत्तर पश्चिम	एक दिन कुहियो
सुर्खेत	०.१	२२.४-२६.९	४.०-१०.६	७३-९८	३६-६४	०.०-५.६६	उत्तर पश्चिम	दुई दिन कुहियो
जुम्ला	०.०	१५.६-२०.२	(-२.५)-(-०.२)	७३-८५	२१-३९	०.०-२.०६	उत्तर पश्चिम	-
कैलाली	०.०	२०.०-२६.६	५.२-१०.०	९५-९८	४०-६२	०.०-२.०६	उत्तर दक्षिण	दूध दिन कुहियो
डोटी	०.६	२३.३-२७.५	९.२-१३.२	८९-९८	३३-६४	०.१-५.४	उत्तर दक्षिण	तीन दिन कुहियो

२८ माघ २०७३ देखि ५ फागुन २०७३ सम्मको मौसम विवरण

जिल्ला	कुल वर्षा (मि.मि)	तापक्रम(सेण्टिग्रेड)को दायरा		सापेक्षिक आर्द्रता(%)को दायरा		हावाको गति (मि/से)को दायरा	हावाको दिशाको दायरा	कैफियत
		अधिकतम	न्यूनतम	अधिकतम	न्यूनतम			
मोरङ	०.०	२६.७-२८.७	८.५-१२.२	८७-९०	३०-५०	०.०-२.५७	पश्चिम	पाँच दिन कुहियो
धनकुटा	०.०	२०.८-२३	८.८-१०.८	६४-७९	४६-५४	०.०-०.५१	दक्षिण	-
बारा	०.०	२५.६-२७.८	६.०-१०.०	७७-९५	३८-४५	०.०-०.५१	पूर्व	दुई दिन कुहियो
कास्की	०.०	२४.४-२५.९	८.३-११.४	८६-९५	३०-३९	०.०-४.०	उत्तर	-
रुपन्देही	०.०	२५.२-२६.६	८.०-१४.५	९२-१००	३५-४५	२.०-४.५	दक्षिण	चार दिन कुहियो
दाङ	०.०	२३.८-२६.०	८.०-९.५	७६-८६	२७-५३	-	-	-
बाँके	०.०	२६.३-२८.५	५.०-८.८	९७-९९	३९-६३	०.०-३.०	पश्चिम	-
सुर्खेत	०.०	२३.६-२६.२	५.०-८.५	७६-९०	३९-५०	१.०-३.०	दक्षिण	-
जुम्ला	०.०	१७.३-२१.७	(-४.४)-(-०.४)	५७-६९	२८-३६	०.०-४.१२	पश्चिम	-
कैलाली	०.०	२५.८-२७.७	५.४-११.२	९०-९६	३६-४९	०.०-१.५४	उत्तर	-
डोटी	०.०	२८.५-२५.८	३.५-८.०	८७-९५	३३-४६	०.०-१.०३	उत्तर	-

कृषि सल्लाह

क) मौसम विश्लेषण :

गत हप्ताको समग्र मौसमी विश्लेषण

मोरङ : गत हप्ताको दिउँसोको तापक्रम २८.७° सेल्सियस सम्म पुग्यो र न्यूनतम सापेक्षिक आर्द्रता ३०%) रह्यो ।

धनकुटा : गत हप्ताको दिउँसोको तापक्रम २३° सेल्सियस सम्म पुग्यो र न्यूनतम सापेक्षिक आर्द्रता ४६%) रह्यो ।

बारा : गत हप्ताको दिउँसोको तापक्रम २७.८° सेल्सियस सम्म पुग्यो र न्यूनतम सापेक्षिक आर्द्रता ३८%) रह्यो ।

कास्की : गत हप्ताको दिउँसोको तापक्रम २५.९° सेल्सियस सम्म पुग्यो र न्यूनतम सापेक्षिक आर्द्रता ३०%) रह्यो ।

रुपन्देही : गत हप्ताको दिउँसोको तापक्रम २७.८° सेल्सियस सम्म पुग्यो र न्यूनतम सापेक्षिक आर्द्रता ३८%) रह्यो ।

दाङ : गत हप्ताको दिउँसोको तापक्रम २६.०° सेल्सियस सम्म पुग्यो र न्यूनतम सापेक्षिक आर्द्रता २७%) रह्यो ।

बाँके : गत हप्ताको दिउँसोको तापक्रम २८.५° सेल्सियस सम्म पुग्यो र न्यूनतम सापेक्षिक आर्द्रता ३९%) रह्यो ।

सुर्खेत : गत हप्ताको दिउँसोको तापक्रम २६.०° सेल्सियस सम्म पुग्यो र न्यूनतम सापेक्षिक आर्द्रता २७%) रह्यो ।

जुम्ला : गत हप्ताको दिउँसोको तापक्रम १७° सेल्सियस सम्म पुग्यो र न्यूनतम सापेक्षिक आर्द्रता २३%) रह्यो ।

कैलाली : गत हप्ताको दिउँसोको तापक्रम २८.५° सेल्सियस सम्म पुग्यो र न्यूनतम सापेक्षिक आर्द्रता ३९%) रह्यो ।

डोटी : गत हप्ताको दिउँसोको तापक्रम २६.०° सेल्सियस सम्म पुग्यो र न्यूनतम सापेक्षिक आर्द्रता २७%) रह्यो ।

आउंदो हप्ताको मौसम अवस्था

मोरङ: साताको शुरुवातमा सामान्य बदली भएतापनि साताको अधिकांश दिनहरूमा मौसम सफा रहने सम्भावना छ ।

धनकुटा: साताको मध्यसम्म सामान्य बदलीको अवस्था रही त्यसपछि मौसममा सुधार आउने देखिन्छ । साताको मध्यपछि मौसम सफा रहने सम्भावना छ ।

बारा, रुपन्देही: साताको शुरुवातमा सामान्य बदली भएतापनि साताको अधिकांश दिनहरूमा मौसम सफा रहने सम्भावना छ ।

कास्की : साताको अधिकांश दिनहरूमा सामान्य बदलीको सम्भावना रहनेछ ।

बाँके, कैलाली: साताको शुरुवात र अन्त्यमा बदली हुन देखिन्छ । तर साताको मध्यमा भने आकाश सफा रहने सम्भावना छ ।

सुर्खेत, दाङ, डोटी: साताको अधिकांश दिनहरूमा सामान्य बदलीको सम्भावना रहनेछ ।

जुम्ला : साताको अधिकांश दिनहरूमा सामान्य बदलीको अवस्था रहने देखिन्छ । उच्च हिमाली क्षेत्रमा सामान्य हिमपात/पानीको सम्भावना छ ।

बालीनाली

१ चैते धान :

० तराई, भित्री मधेश र पहाडका बेशीहरू (७०० मिटरसम्म) का लागि सिफारिस गरिएका हर्दिनाथ १, चैते २, चैते ५, चैते ६ धानका जाताहरू १.५ केजी प्रति कठ्ठा वा २.५ केजी प्रति रोपनीका दरले बीउको व्यवस्था गर्नु पर्दछ ।

२ गहुँ

० केही दिन यता तराईका नवलपरासी, रुपन्देही, कपिलवस्तु, जिलामा फौजी कीराले नोक्सान गरेको पाईएकोले अन्य जिल्लाहरूमा पनि यस कीराको नियमित अनुगमन गर्नु होला । साथै गवारो कीरा लाग्ने समय भएकोले यस कीराको पनि खेतमा अनुगमन गर्नु होला ।

० गहुँबालीमा पहिलो सिंचाई गहुँ लगाएको २०- २५ दिनमा गरेपछि युरिया १.५ केजी प्रति कठ्ठा वा २.२ केजी प्रति

रोपनी तथा बाला देखिनुअघि वा पसाउने बेलामा दोस्रो सिंचाई गरि युरिया १.५ केजी प्रति कठ्ठा वा २.२ केजी प्रति रोपनीका दरले टपड्रेस गर्नुपर्दछ ।
० फौजी कीराको प्रकोप देखिएका व्यवस्थापनका निम्न उपायहरू अपनाउनु होला ।

फौजी कीराको व्यवस्थापनका विधिहरू :

० कीराको संख्या तथा क्षतिको आकलन गर्न वयस्कको लागि बत्ति र फेरामन पासोको, लार्भाको लागि खाल्डे पासोको प्रयोग गरेर अनुगमन गर्नु पर्दछ । विरुवाको प्रत्यक्ष अनुगमन गर्दा एक लार्भा प्रति गााज देखिने वित्तिकै तल उल्लेखित उपयुक्त व्यवस्थापन विधिहरू एकीकृत रूपमा अपनाउनु पर्दछ ।

० खेत भित्र र बाहिर रहेका भ्रारपात निकाल्ने ।

० वाली काटेपछि लार्भा र अचल अवस्थाहरू मार्नको लागि खेतलाई जोती ठुटाहरू नष्ट गर्ने र खेतमा २-४ दिनसम्म पानी पटाइदिने ।

० प्रकोप देखिएको क्षेत्रमा धान पछि बढी कीरा लाग्ने वाली जस्तै: गहुँ, मकै, इत्यादी नलगाई अन्य वाली लगाउने ।

० लार्भाहरू दिउसासो पातपतिङ्गमा लुकी बस्ने भएकोले खेतको वरिपरि खाल्डो खनेर पातपतिङ्गले ढाक्ने र त्यसमा जम्मा भएका लार्भाहरू संकलन गरी मार्ने ।

० खेतमा पानी पटाएर २ लिटर प्रति हेक्टरका दरले मट्टितेल राख्ने र लार्भाहरूलाई मार्न वासको पट्टी वा डोरीको सहायताले बोट हल्लाई मट्टितेल पानीमा भार्ने ।

० जैविक विषादीहरू जस्तै: न्युक्लियर पोलिहेड्रोसिस भाइरस (NPV) २५० एल.ई प्रति हेक्टर, वेसिलस थुरिन्जेन्सिस (Bt) २ ग्राम प्रति लिटर पानीमा मिसाई बोट भिजे गरी साभूपख स्प्रे गर्ने, अथवा क्लोरपाइरिफस १६५ ई. सि. २ एम.एल. प्रति लिटर पानीमा मिसाई बोट भिजे गरी साभूपख स्प्रे गर्ने, अथवा

० कीराको प्रकोप ज्यादै भएमा क्लोरपाइरिफस र साइपरमेथ्रिनको समिश्रण भएको विषादी २ एम.एल प्रति लिटर पानीमा मिसाई बोट भिजे गरी साभूपख स्प्रे गर्ने, अथवा इमामेक्विटिन बेन्जोएट ५ एस.जि. ०.३ ग्राम प्रति लिटर पानीमा मिसाई प्रकोपको समयमा आवश्यकता अनुसार १-२ पटक स्प्रे गर्ने ।

० यस्ता विषादी प्रयोग गरेको २-३ दिन सम्म विहान खेतमा गई मरेका लार्भाहरू संकलन गरि नष्ट गर्नुपर्दछ, अन्यथा पशुपक्षीले खाएमा हानिकारक हुनसक्छ ।

३ आलु

० उच्च पहाडमा स्टोर गरिएका वीड आलुलाई ओभानो ठाउमा फाजाएर टुसाउन दिनुहोस् । वीड आलुको हरेक आखांमा हरिया मोटा र छोटा टुसाहरू पलाएपछि रोप्नुपर्छ । यदि एउटा मात्र मसिनो र लामो टुसा आएको रहेछ भने त्यसलाई भाँचिदिएपछि अरु टुसाहरू पलाउछन् ।

० तराईमा लगाएको वीड आलुमा हाल्म पुलिङ्ग गर्नुहोस् । हाल्मपुलिङ्ग गर्दा आलुका दाना बाहिर ननिस्कने गरी बोटलाई दुईतिरबाट दबाएर उखेल्नुपर्छ ।

० मध्यपहाडमा माघमा रोप्ने आलु रोप्नुहोस् । आलु लगाउने जग्गामा युरिया ४ देखि ६ के.जी., डिएपि ६.५(११ के.जी., म्युरेट अफ पोटास ३.३(६ के.जी. का दरले र गोठेमल वा कम्पोस्ट ५०० देखि ७५० के.जी. प्रति रोपनीका दरले हाल्नुपर्दछ । यसरी मलको मात्रा हाल्दा रुखो जग्गामा धेरै र मलिलो जग्गामा कम मात्रा राख्नुहोस् । मध्यपहाडमा आलु लगाउदा सिफारिश जातहरू(जनकदेव, कुफ्रिज्योति, डेजिरे, खुमलउज्जवल, खुमल उपहार आदि भरपर्दो श्रोतबाट प्राप्त गरि लगाउनुहोस् ।

० लाही कीरा भाइरस रोगको बाहक भएकोले यो समयमा आलुबालीमा लाही कीरा लागे(नलागेको अवलोकन गर्नुहोस् ।

० तराईमा डडुवा रोग देखिन थालेकोले निम्न अनुसारको व्यवस्थापन विधि अपनाउनु होला ।

डडुवा रोग

यो रोगको संक्रमण हुँदा शुरुमा पातमा फिक्का हरियो रंगका विभिन्न आकारका थोप्लाहरू देखिन्छन् । अनुकूल वातावरण (तापक्रम २० सेन्टिग्रेड भन्दा कम, घाम नलाग्ने, सापेक्षिक आर्द्रता ९० भन्दा बढी, सिमसिम वर्षा भएको अवस्था) रहिरहेमा थोप्लाको भित्री भाग सुकेको देखिन्छ भने थोप्लाको बाहिरी घेरा फिक्का हरियो देखिन्छ । रोग बढ्दै गएपछि पुरै पात सुकेर डडुवा जस्तो देखिन्छ । रोग अझै फैलाइ जादा आलुका बोटमा काण्ड, पातको भेट्ना र मुनामै दुसीले बनाएका ठूला दागहरू देखिन्छ ।

रोग व्यवस्थापन

यो रोगको व्यवस्थापनको लागि अनुकूल वातावरण रहिरहेमा मेन्कोजेव युक्त कुनै पनि विषादी (डण्डोफिल एम-४५ डाइथेन एम-४५ आदि) २.५ ग्राम प्रति लिटर पानीमा घोलेर प्रति कठ्ठा ३० लिटरको दरले बोटको सम्पूर्ण भाग भिजे गरि ७ दिनको अन्तरमा ४-६ पटक छर्नु उपयुक्त हुन्छ । वा डाइमेथोमर्फ (एक्रोवेट) वा सेक्विटन (फेनामिडन र मेन्कोजेव मिश्रित) १.५ ग्राम प्रति लिटर पानीका दरले १० दिनको अन्तरमा ३-४ पटक छर्नु उपयुक्त हुन्छ ।

४. मुसुरो :

मुसुरो बालीमा लाग्ने स्टेमफाईलम ब्लाइट (STEMPHYLIUM BLIGHT)

लक्षण: यस रोगको लक्षण शुरुमा पातको टुप्पाहरू केही खाद्य तत्वको कमी भएको जस्तो देखिन्छ (पातको रंग परिवर्तन भएर आउँछ) र पछि पात तथा हाँगाहरू डडुवाको जस्तो धमिलो र पहेलो हुन्छ । पातहरू झर्छन् र बोट नाङ्गो देखिन्छ । डाँठ तथा हाँगाहरू तलतिर बागिएर सुक्दै जान्छन् ।
रोकथाम: डाइथेन एम-४५ वा बेभिफ्टिन २ ग्राम प्रति लिटर पानीमा मिसाई ७-१० दिनको फरकमा छर्ने ।

५. फलफूल बाली

० आगामी दिनहरूमा तापक्रम क्रमशः बढ्दै जाने भएकाले तराईका जिल्लाहरूमा काँटछाँटको काम यो साताभित्र सकाउनुहोस् ।

० सबै किसिमका फलफूल बालीमा मलखाद दिने उपयुक्त समय पुस-माघ महिना भएकोले फलफूलको बोटको उमेर अनुसार सिफारिस गरिएको मलखादको मात्रा मिलाई बोटको फेद वरिपरी २०(२५ से.मी गहिरो कुलेसो खनी मलखाद राखेर सिंचाई गर्नुपर्दछ । सिफारिस गरिएको मलखादको लागि जिल्ला कृषि विकास कार्यालयमा सम्पर्क गर्नुहोस् ।

० कागती, सुन्तला, आंफ आदिमा कालो ध्वाँसे दुसी (क्ययतथ न्यामि) यस मौसममा प्रशस्त देखिन सक्ने भएकाले १५ एम.एल. सर्वो वा एट्सो तेल प्रति लिटर पानीमा घोली १०-१२ दिनको फरकमा दुसी लागेको भाग भिजे गरी छर्नु पर्दछ ।

पशुहरूमा लाग्ने खोरेत तथा नाम्ले र माटे रोग सम्बन्धी जानकारी

खोरेत रोग

खोरेत रोग खास गरेर खुर फाटेका जनावरहरू जस्तै (गाई, भैसी, भेडा, बाख्रा तथा बंगुरमा लाग्ने गर्छ। यो रोग वर्षायाम सकिएपछि र चाडवर्षको बेलामा पशुहरूको अनियन्त्रित ओसार पसारका कारण खोरेत रोगको संक्रमण बढ्न सक्छ। त्यसकारण यो रोगको महामारी फैलिन नदिन आफ्ना पशुवस्तुहरूमा खोप लगाउनु होला।

- खोरेत रोगको लक्षण विशेष गरि पशुको खुरवरिपरी, मुखको भित्रि भागमा र कल्चौडामा साना-साना विमिरा जस्तो मसिनो फोका देखिने हाडा लक्षण देखिएका पशुहरूलाई बथानबाट अलग्गै छुट्टाएर राख्नुहोला।
- पशुहरूमा खोरेत रोग लागेको शंका लागेमा नजिकैको पशु उपसेवा केन्द्र, पशु सेवा केन्द्र वा जिल्ला पशु सेवा कार्यालयमा जानकारी गराउनु होला।

उपचार

- यो विषाणुबाट हुने रोग भएको कारण कुनै खास उपचार छैन तर लक्षण अनुसार उपचार गर्दा नोक्सानबाट बच्न सकिन्छ।
- सर्वप्रथम मुखको घाउलाई मनतातो पानीमा २ प्रतिशतको फिटकिरीको भोल बनाई मुख सफा गर्ने।
- खुट्टाको घाउलाई ०.५ प्रतिशत फमालिनको भोल बनाई सफा गर्ने।
- थुनमा आएको घाउलाई २ प्रतिशत वोरिक एसिडको भोल बनाई सफा गर्ने तथा वेटाडिन मल्हम ओभानो पारी लगाउने।
- खुट्टा तथा मुखको घाउ छिटो निको पार्न सल्पाडिमाइडिन वा एण्टीबायोटेक्सको रूपमा २०-४० लाख यूनिट सम्म स्ट्रेप्टो पेनिसिलिन वा २-२.५ ग्राम सम्मको एम्पीसिलिन क्लोज्यासिलिन ५-७ दिन सम्म मासुमा सुई दिने। साथै एभिल र दुखाई कम गर्ने सुई १० मि.ली को दरले मासुमा सुई दिने।
- कीरा पर्न गएको खुट्टाको घाउलाई मन तातो पानीमा पोटासराखी सफा गर्ने तथा कीरा मार्न तारपिनको तेल घाउमा राख्ने तथा एण्टिसेप्टिक मल्हम घाउमा लगाउने।

रोकथाम

- रोगी पशुलाई तुरुन्त शंका हुनासाथ अलग्गै राख्ने।
- मुखको घाउलाई असर नपर्न दिनको लागि पिउने आहारा खोले, भातको माड वा अन्य भोल खाने कुरा दिने।
- गोठलाई फिनेल पानीले छर्कने।
- स्वास्थ्य पशुहरूलाई रोग विरुद्ध खोप लगाउने। खोप लगाउदा रक्षा नामक इण्डियन भ्याक्सिन २ मि.ली ६ महिना भन्दा माथी उमेर भएका पशुमा छाला मुनी (S/C) सुई दिने।
- ट्राइभेट भ्याक्सीन पनि विभिन्न ओषधी कम्पनीहरूले निकालिएको बजारमा पाइन्छ, जुन चरचरे, भ्यागुते, तथा खोरेतको विरुद्ध निकालिएको खोप हो, तर त्यसले विषाणुको प्रकोप चारैतिर भएमा रोगबाट पूर्ण रूपमा पशुलाई (रोगबाट) बचाउन सक्दैन, तसर्थ खोरेत कै मात्र कम गर्ने भ्याक्सीन कृषक वर्गहरूलाई पशुमा खोप लगाउन सल्लाह दिइन्छ।
- एफ.एम.डी. पोलिभ्यालेन्ट भ्याक्सिन (FMD Poly Valent Vaccine) गाई-भैसी, बाच्छा पाडालाई १० एम.एल. तथा भेडा-बाख्रा, बंगुरलाई ५ एम.एल. छालामुनि सुई दिने।

नाम्ले र माटे रोग:

- धान काटेर फरेपछि बाकी रहेको पराल पशु वस्तुको आहाराको रूपमा प्रयोग गरिन्छ। पराल आहाराको रूपमा प्रयोग गरे साग सागै नाम्ले रोगको प्रकोप पनि बढ्न जान्छ। त्यसकारण नियमित रूपमा आफ्ना पशुहरूमा नाम्लेको परजिवी रहेको वा नरहेको थाहा पाउन आफ्नो नजिकैको पशु उपसेवा केन्द्र, पशु सेवा केन्द्र वा जिल्ला पशु सेवा कार्यालयमा गई गोबर परिक्षण गराउनु होला।
- यदि पशुहरूमा नाम्लेको परजिवी देखिएमा निम्न अनुसारको उपचार गर्नु होला।
- अक्सिकोजनाइड (इहथअयिशाबलष्मभ) १० मि.ग्रा. प्रति किलो शारीरिक तौल अनुसार एक पटक खान दिनु होला। १ ग्राम बोलस प्रति १०० किलो शारीरिक तौल अनुसार तथा भोल औषधी ३०० किलो शारीरिक तौल भएका पशुलाई ९० एम.एल. एकपटकमा खान दिनु होला। भेडा बाख्रालाई २०० मि.ग्रा. को एक ट्याब्लेट प्रति १३ किलो शारीरिक तौल अनुसार खान दिनुहोला। यी औषधीहरू दुहुना, ब्याउने सबै प्रकारका पशुमा दिन सकिन्छ।
- ट्राइक्यालबेन्डाजोल (Tricalbendazole) १२ मि.ग्रा. प्रति किलो शारीरिक तौल अनुसार खान दादा निकै प्रभावकारी हुन्छ। ९०० मि.ग्रा. को एक बोलस प्रति ७५ किलो शारीरिक तौल अनुसार खान दिनु होला। २५० एम. जी. को १ ट्याब्लेट १५ किलो शारीरिक तौल भएक भेडा बाख्रालाई खान दिनु होला। दुहुना ब्याउने सबै प्रकारका पशुहरूमा दिने सकिन्छ।
- लिभर टोनिक भोल वा पाउडर ठूलो पशुलाई ४०-६० ग्राम, सानो पशुलाई १५-२० ग्राम दैनिक खान दिनु होला।

लोप हुँदै भैसी व्यवसाय

पाल्पा। दूध दिउन्जेल स्याहार सुसार र दानापानी दियो, जब दूध दिन छाड्छ अनि बेच्यो। दूधमा पनि आम्दानी मासुमा पनि केही वर्षयता पाल्पालीहरूले

अपनाउदै आएको भैसी व्यापारको शैली हो। पहिले-पहिले थारा (दूध नदिने) भैसी बेचन गाह्रो हुन्थ्यो। नव्यायमा ५/७ वर्षसम्म पनि किसानले ब्याउला कि भन्दै रांगो लगाउदै राख्थे। अहिले त्यस्तो छैन

कतिसम्म भने दूध थोरै दिन थालेपछि वा दिन छाडेकै भोलिपल्टै किसान भैसी घरमा नराख्ने अवस्थामा छन्।

अवैध रूपमा स्थानीय जातका भैसीको ओसारपसार र किनबेच हुन थालेपछि पाल्पा जिल्लामा स्थानीय जातका भैसी लोप हुन थालेको छ। दूधका लागि भैसी पालन हुने भए पनि यहाँ मासुका लागि भैसीको प्रयोग बढेपछि विगत ६/७ वर्षको अवधिमा पाल्पामा भैसीको मूल्य ५ गुणाले वृद्धि भएको छ। ५ वर्ष अघि दुहनो लैनो भैसी २० देखि २५ हजार खरिद विक्री भए पनि हाल आएर १ लाखदेखि १ लाख २५ हजारसम्म पर्न थालेको छ। तैपनि खोजेको बेला भैसी नपाइने अवस्था सिर्जना हुन थालेको छ।

सरकारले स्त्री चौपायालाई समेत वध गर्न पाइने गरी ऐन नियम ल्याएपछि भैसीको मूल्य आकासिएको हो। दूधभन्दा मासुमा भैसीको प्रयोग अत्याधिक बढेकाले स्थानीय जातका भैसीहरू लोप हुँदै गएका छन्।

लहानमा पांच सय पशुको बीमा

लहान। सरकारले गएको वर्षदेखि सञ्चालन गरेको बाली तथा पशुपक्षी विमाअन्तर्गत सिरहामा १७ हजार कुखुरा र ५ सय पशुको विमा गरिएको छ। विमा कार्यक्रमअन्तर्गत लहानमा जिल्लाका १ सय ११ पशुपालक किसानले आफ्ना पशु तथा चारजना पोल्टी फार्म सञ्चालकले कुखुराको विमा गराएका जिल्ला पशुसेवा कार्यालयका प्रमुख डा काशीनाथ यादवले जानकारी दिए।

पशुतर्फ १ सय ९९ गाई, ४० वटा भैसी, २ सय ४ बाख्रा र १२ वटा बङ्गुरको विमा गरिएको छ। बाली र पशुपक्षीको विमा गराएमा प्रिमियम रकमको

७५ प्रतिशत सरकारले अनुदानस्वरूप दिने तथा २५ प्रतिशत किसान स्वयम्ले तिर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ।

पशुतर्फ एक करोड ४६ लाख ५८ हजार रुपैया, पक्षीतर्फ (कुखुरा फार्म) ४६ लाख २५ हजार रुपैयाको विमा भएको छ। अहिलेसम्ममा प्रिमियमस्वरूप पशुतर्फ सात लाख ३२ हजार रुपैया र कुखुरा फार्मतर्फ ६९ हजार रुपैया सङ्कलन भएको छ। केही समय अगाडी इटार गविसमा माछा पोखरीको समेत विमा गरिएको छ। पछिल्लो समयमा जिल्ला जिल्लामा पशुपालन गर्ने किसानहरूले आफ्ना पशुहरूको बीमा गर्ने कार्यलाई तीव्रता दिन थालेका छन्। जसले गर्दा किसानहरूलाई फाइदा पुग्दै गएको छ।

क्लासिकल स्वाइन फिवर रोग (बंगुरको हैजा) बारे सूचना

क्लासिकल स्वाइन फिवर सुंगुर, बंगुर, बर्देलमा लाग्ने महामारी हो। यो रोग देखापरेमा अत्यधिक मृत्युदर भै रोग अन्य स्वस्थ बंगुरहरूमा फैलिनसक्ने भएकोले यो रोगबाट बचाउन निम्न उपायहरू अवलम्बन गर्न कृषकवर्गमा अनुरोध छ :

- आफूले पालेका सुंगुर, बंगुरलाई अनिवार्य रूपमा स्वाइन फिवर रोग (बंगुरको हैजा) विरुद्ध नियमित खोप लगाऔं।
- सुंगुर, बंगुर तथा पाठापाठी खोप लगाएर मात्र खरिद विक्री गरौं।
- स्वाइन फिवर रोग देखा परेमा रोगी बंगुरलाई बथानमा नमिसाई अलग्गै राखी प्राविधिक सल्लाह अनुसार उपचार गरौं।
- रोग देखापरेमा तुरुन्त नजिकको पशु सेवा निकाय वा जिल्ला पशु सेवा कार्यालयमा सम्पर्क राखौं।

नेपाल सरकार,
पशुपक्षी विकास मन्त्रालय
पशु सेवा विभाग
पशु स्वास्थ्य निर्देशनालय

त्रिपुरेश्वर फोन नं. ०१-४२६१५६९/४२६११६५

कृषि पत्रकार समाज, नेपाल र मेट्रो एफ.एम ९४.६ मेगाहर्जको संयुक्त प्रयास

नेपाली कृषि क्षेत्रको वर्तमान अवस्था, पशुपन्जी व्यवसायका चुनौती र नेपाली किसानहरूले भोग्नु परेका समस्याको चिरफार

रेडियो कार्यक्रम
किसान

मात्र मेट्रो एफ.एम ९४.६ मेगाहर्जमा

हरेक सोमबार बेलुका ६:३० देखि ७:०० बजेसम्म

What is Plant Protection ?

A Good plant protection practice (GPPP) is the basic strategy in plant protection and means the application of plant protection measures that:

- are safe for humans, animals and the environment from a scientific point of view,
- have been recognized by the competent authorities as suitable, appropriate, and necessary in practice,
- are recommended by official extension services or recognized and qualified consultants, and
- are practised by skilled users.

The principles of good plant protection practice constitute a framework of action for those concerned with plant protection measures in agriculture, horticulture and forest trees. Together with the national law on the placing on the market and use of plant protection products, namely:

- Pesticides Control Act XI of 2001,
- the Plant Protection Products Regulations

The principles of good plant protection practice guarantee to the consumer safe plant production by means of established plant protection measures. Possible risks to man, animal and environment are at the same time reduced to a minimum.

GPPP is therefore a process of a wider concept known as Good Agricultural Practice. Good plant protection practice does not selectively concern solely the usage of plant protection products but all those other aspects that lead to plant protection.

General principles:

The following principles apply in general:

1. Plant protection measures shall be carried out so as to fit the site, the crop, and the situation and the use of plant protection products shall be reduced to what is absolutely necessary.

2. Proven cultural, biological and other non-chemical measures to reduce damage from pests and diseases shall be used as far as possible wherever practical and economically feasible.

3. The aim shall be not to eliminate harmful organisms, but to reduce infestation so that there is no economic damage. There may be cases,

however, which require zero tolerance for a pest organism.

4. Growers shall use the diverse assistance of official and other extension services; look for advanced training and any other decision aids.

Principles of measures to prevent infestation by harmful organisms:

The growers should consider the possibility of prevention of infestation by harmful organisms through choice of adequate cropping systems, crops and crop rotation. Conservative tillage suitable for the site, the crop and the phytosanitary situation can help to reduce the use of chemical plant protection products, particularly herbicides.

Tillage is mainly determined by soil properties, its humidity, previous crops, and the crop plant's demands to its site. The danger of soil erosion by wind and water must be considered. Conservative methods of tillage require rather good tillth and are not feasible at certain periods of the year. Only the grower, who knows his site and has experience, can decide on the appropriate tilling method depending on the situation. The way of tillage depends on the demands of the crop and is often indispensable to control weeds. Cultivars and origins which are resistant or have at least a certain tolerance of important site specific pest organisms should be considered especially in known cases of soil-borne diseases.

Hygienic measures in agriculture and horticulture have the aim to reduce the potential of harmful organisms and to prevent or delay as much as possible the first infection with harmful organisms. This is done by preventing the introduction and spread of harmful organisms, such as nematodes and virus diseases through seeds, planting stock, contaminated soil, substrates, propagation containers, tools or diseased plants.

The most important hygienic measure to be taken by the grower is to use healthy seed and planting material. This means regular purchase of certified seeds and planting stocks and confining replanting to seed and planting material

from healthy and vigorous stocks. If several growers share agricultural machinery, this must be carefully cleaned. Important hygienic measures in glasshouses and propagating centres are regular cleaning, steaming of substrates, disinfection of cultivation facilities if necessary, and clearing of weeds, crop residues and decayed plants. Newly imported plants should be quarantined for some time if necessary.

Principles of evaluation of infestation and/or damage that may be caused by pathogens, pests and weeds:

Growers should not resort to calendar spraying; instead regular monitoring should be carried out on the crops to determine the degree of infestation before a decision is made on what method is used to control any possible harmful organism. Growers can apply control threshold values for a number of harmful organisms.

In any case this requires that the infestation in a field or crop be quantified by sampling. For some pests, there are also specific methods for estimating extent of infestation; such as yellow/blue sticky traps, pheromone traps, warning systems using weather data for late blight of potato. The grower has to make his own decision about the control measure and he bears the sole responsibility for it.

On the other hand he bears the risk of losses when necessary measures have not been taken. In assessing the need for a particular control measure, growers have to use their experience and observations from previous years, consider advice by official and other extension service, and use other extension aids if available.

In making a decision on what control measures to apply, growers should be aware of the availability of other official information included in informative leaflets, information by the meteorological office, grower meetings, radio broadcasts, training courses and laboratory/extension office advice.

Principles of application of non-chemical plant protection measures:

Non-chemical measures of plant protection can be very special methods,

which are often expensive and difficult to handle. They must be adapted to the site and to the situation. Biological methods, which have a selective effect and are environmentally friendly, are often very expensive, require adequate training prior to introduction and are practicable only for use under protected cropping.

Mechanical weeding techniques are examples of non-chemical plant protection measures in agriculture and horticulture.

Principles of correct and intended use of plant protection products:

Authorized plant protection products, suitable equipment and competent users are the fundamental conditions for use of plant protection products. In principle, plant protection products must only be introduced, distributed or used if they are authorized in Malta after registration and authorization by the Department of Plant Health.

With the authorization, the Department of Plant Health, Ministry for Rural Affairs and the Environment, stipulates the use, conditions and instructions to protect man, animal; and the environment so that any requirement of correct and intended use of good plant protection practice becomes clear from the label. Plant Protection Products should only be used on listed crops approved for that product. The operator has an obligation of particular care when handling, storing or disposing of plant protection products. Operators who misapply plant protection products, e.g. applications other than for their intended purpose, can be forbidden to use these products. Defective equipment should be put out of service. Plant protection products are chosen after consideration of the target organism their efficacy and costs, the site, and the crop.

The most suitable products for the specific circumstances should be chosen. If various products are suitable for one intended use, the grower should prefer those, which are less toxic, spare beneficial organisms, e.g. harmless to bees, and not restricted by special use conditions. Selective products should be

preferred to broad spectrum ones unless several pests occur simultaneously or are likely to occur. Selective Plant Protection Products are ecologically less damaging.

Using a product as a general precaution without prior ascertainment (as is calendar spraying) of the need of control is not good plant protection practice. Products which are most suitable for the crop and to control the pest in question must be used according to the situation with preference to opt for the lower indicated dosage rates. Site and weather conditions should be carefully noted to avoid drift of pesticide products. Measures to reduce the frequency and rate of application at the same time reduce the cost of crop protection and contribute to minimizing the general risk arising from use of plant protection products.

Treatments and dose rates should be adapted to the given conditions. The grower should be aware of the possibility of reducing the maximum indicated number of applications and application rates. This is carried out following careful monitoring of pest infestation, collection of other reliable information, including advice from official extension service and grower experience; all of which help in the decision making.

Resistant pest populations develop through selection pressure caused by repeated application of pesticides belonging to the same family. How often and how fast resistant populations develop depends on the active substance's mode of action and on the harmful organism (its life cycle, feeding habits, natural spread and so on). Appropriate strategies of resistance management, namely use of different families of active substances, combination of active substance and other chemicals e.g. mineral oil, shall be used to try and prevent development of resistance.

The use of plant protection products containing active substances with different modes of action during the vegetation period can be a suitable measure to prevent development of resistant pest populations. Whichever measures are to be taken should be clarified with official extension services, case by case.

source : sikkim agro

५० बर्षिय लक्ष्मी कृषि कर्ममा रमाउँदै

कपिलवस्तु । भनिन्छ, जीवन संघर्ष हो, त्यहि संघर्षको मैदामा जो भिड्न सक्थ्यो त्यसले सफलता पाउँछ । त्यहि

वि.स.२०६२ सालमा उनले प्युठान जिल्ला छाडेर कपिलवस्तु आएका हुन् । कपिलवस्तु एकलै आएका उनले

गर्दै हिड्थिन्, अहिले पनि उनले त्यहि कृषि कर्मलाई निरन्तरता दिएकी छिन् । अहिले घर्तिले त्यहि तरकारी

भएको छ, कपिलवस्तु जिल्लाको शिवराज नगरपालिका चनाई वनकटीकी ५० बर्षिय लक्ष्मी बोहोराले जीवनमा । तरकारी खेती लगायतका कृषि कर्म गरेर समृद्ध हुने सपना बुन्दा पारिवारिकरूपमा सहयोग नभएपछि तत्कालिन दश वर्षे जनयुद्धको समयमा विरक्तिपर मर्न भनेर रुखको टुप्पोमा गएर बसेकी लक्ष्मी बोहोराले जीवनमा तरकारी खेती तथा कृषि कर्मबाट नै सफलता हाता परेको छ ।

प्युठान जिल्लाको सदरमुकाम खलंगा देखि केही किलोमिटर टाढा गाउमा बस्दै आएका बोहोराले सुरुमा धनिया खेतीबाट आफ्नो कृषि कर्म सुभारम्भ गरेकी थिईन् । वि.स.२०६० साल तिरको अवस्था हो । ५ रुपैयाँको तिन मुठा धनिया विक्रि गर्नको लागि उनी प्युठान जिल्लाको खलंगामा आउदा पहिलो दिनको आम्दानीले हौसीएकी थिईन् । तर उनको खुसी घर जाँदा श्रीमानबाट टिक्न सकेन । किनकी उनी महिला भएकैकारण कृषि कर्म गरेर व्यापार व्यवसाय गरेको उनका श्रीमानले देख्न सक्दैनथे । तर उनी हार मानिन् । निरन्तररूपमा खेतीपातिमा लागिरेहन् ।

श्रीमानबाट साथ नपाएर, ज्याद त्यागको लागि रुखको टुप्पोमा गएर रात बिताएको उनको नमिठो अनुभव छ । तर जिन्दगीमा हार मानेर भन्दा संघर्ष गरेर अगाडी बढ्नपछि भन्ने आठोट लिएर उनले निरन्तर तरकारी खेती गरिन्, पशुपालनमा पनि उनको सौख थियो, बाखा, कुखुरा पाल्न थालिन्, जसबाट केही रुपैया रकम जम्मा भयो, जसले आर्थिक स्थितिमा सुधार आयो ।

ढुन्डको कारण गाउमा बस्न नसकेपछि उनी एकलै श्रीमानलाई समेत गाउमा छाडेर कपिलवस्तु आइन् ।

केही जग्गामा छाप्रो बनाएर आफुपनि बस्ने र तरकारी खेती संगै च्याउ खेती समेत गरिन् । उनी भन्छिन्- पाँच किलो च्याउ बेच्नको लागि तौलिहवा सम्म पुगे, कति स्थानमा च्याउ बेच्न हिनेको भन्दै हप्काए, मर्ने च्याउ ल्याउने भन्दै धम्कीपनि दिए, तर निरन्तर लागे । सुरुमा ३७ वटा डल्ला च्याउमा खेती सुरुवात गरेकी बोहोराले पछि राम्रो स्थिति भएपछि प्युठान रहेका श्रीमान पनि कपिलवस्तु आए र केही आर्थिक सहयोग गरि जग्गा समेत जोड्न भ्याईन् ।

कन्ये च्याउ खेती गरेकी उनले तत्कालिन समयमा १ सय रुपैयाँको पोका बनाएर डोकोमा बोकेर विक्रि

गरेकी छिन् भने अन्य सबै स्थानमा तरकारी रोपेकी छिन्, बन्दा, काउली टमाटर खेती कास साथै प्याज, लसुन पनि उनले रोपेकी छिन् । यति मात्रै होईन् घरको कोठामा नै उनले बाखा समेत पालेकी छिन् । वार्षिक रूपमा टमाटर खेतीबाट ५० हजार रुपैयाँ आम्दानी गर्ने बोहोराले अन्य तरकारी खेतीबाट करिब ८० हजार भन्दा बढि आम्दानी गर्दै आएका छिन् । त्यहि तरकारी खेतीबाट २ तलाको पक्की घर निर्माण गरेकी छिन्, जसको मूल्य अहिले करोड रुपैया भन्दा बढि पर्छ । अहिले ३ वटा टनेलमा टमाटर ५ धुरमा निर्माण गरेकी छिन् । -कृष्ण खनाल

आधुनिक प्रविधि द्वारा च्याउ उत्पादन

महोत्तरी । महोत्तरी लक्ष्मिनियाँ-७ स्थित राष्ट्रिय उच्च मावि कान्तिबजारको कक्षा ९ मा अध्ययनरत प्राविधिकतर्फका विद्यार्थीले आधुनिक प्रविधिद्वारा च्याउखेती उत्पादन गर्दै आएका छन् । सो विद्यालयमा कृषि विज्ञानतर्फ अध्ययनरत ४८ जना विद्यार्थीले स्थानीयस्तरमा पाइने सामग्रीको प्रयोगले विद्यालयको एउटा अध्यारो कोठामा परीक्षणका क्रममा सामूहिक रूपमा च्याउ उत्पादन गर्दै आएका हुन् । च्याउ उत्पादनका लागि उनीहरूले गाउँघरमै पाइने धानको भुस, पोलिथिनको ब्याग एवम् च्याउको बीउको प्रयोग गर्ने गर्छ । धानको भुसलाई पानीमा उमालेर पोलिथिनको भाँडामा राखिन्छ, त्यसपछि त्यसमा च्याउको बीउ हालेर आधुनिक प्रविधिले च्याउ खेती गर्दै आएको कक्षा ९ मा अध्ययनरत छात्रा निलु मोक्तानले बताइन् । च्याउ उत्पादनका लागि जिल्ला कृषि विकास कार्यालयले बीउ उपलब्ध गराएको छात्र शिर्वाकरण महतोले बताए ।

त्यस्तै छात्रा संरचना कुमारी साहले ३० दिनमा पूर्णरूपमा तयार हुने सो च्याउ उत्पादनको लागि तीन हप्तासम्म आध्यारो कोठामा राख्नुपर्ने बताए । कक्षा ९ मा अध्ययनरत ती विद्यार्थीलाई छ, समूहमा विभाजन गरेर प्रयोगात्मक विधिद्वारा शिक्षण गराउँदै आएको शिक्षक देवनारायण सिंहले बताए । यस विद्यालयका आफ्नै जग्गामा विद्यार्थीले काउली, आलु, गहुँ लगायतका वाली परीक्षणका रूपमा उत्पादनसमेत गर्दै आएका छन् ।

कक्षा १२ सम्म अध्यापन हुने सो विद्यालयमा यसै वर्षदेखि प्राविधिकतर्फका कृषि विज्ञान विषयका तीन वर्षे कक्षा सञ्चालन गर्दै आएको विद्यालयका प्रधानाध्यापक राजकिशोर सिंहले जानकारी दिए । यसै वर्षदेखि सुरु भएको सो विषय अध्ययनका लागि जिल्लाका विभिन्न स्थानका साथै धनुषा र सर्लाहीका विद्यार्थी यहा आउने गरेको सो विद्यालयले जनाएको छ ।

शिखरपुरे किसान तरकारी खेतीमा आकर्षित

मेलम्ची । मेलम्चीको शिखरपुरका किसान तरकारी खेतीतर्फ आकर्षित हुँदै गएका छन् । सिंचाइको पर्याप्त सुविधा तथा आयआर्जनको बलियो माध्यम बनेपछि शिखरपुरमा व्यावसायिक रूपमा तरकारीखेती गर्नेको सङ्ख्या बढ्दै गएको हो । तरकारीखेतीलाई व्यावसायिकरण गर्नका लागि विद्युतीय उपकरण प्रयोग गरेर सिंचाइ नहुने सयौं रोपनी जग्गामा समेत किसानले तरकारीखेती गर्न थालेका छन् । मनग्य आम्दानी हुन थालेपछि युवा विदेश जान छोडेर तरकारीखेती गर्न थालेका मेलम्ची नगरपालिका-१२ का भीमप्रसाद दुलाल बताउँछन् । परिवार र छिमेकीसंग रहेर उनी मासिक लाखौं आम्दानी गर्न सफल भएका हुन् । बीउ उमानेदेखि उत्पादनसम्म गर्दैआएका दुलाल तरकारीखेतीबाट सन्तुष्ट देखिन्छन् ।

खेती किसानीबाट पर्याप्त आम्दानी गर्न सकेकामा शिखरपुरका किसान सन्तुष्ट छन् । खेती किसानीबाटै देशको विकास हुने उनीहरू बताउँछन् । गोलभोडा, काउली, मुला, गाजर, सागदेखि केरा, सुन्तला, च्याउ, आलु बन्दागोभी, खुर्सानीबाट यहाका किसानले मनग्य आम्दानी गर्दैआएका छन् ।

तरकारी खेतीबाट मासिक रु चार लाखसम्म आम्दानी हुने गरेको तुलाराम दाहाल बताए । “यहाँको प्रमुख आयस्रोत भनेकै तरकारीखेती हो,” उनले भने । शिखरपुरका एक सयभन्दा बढी घरपरिवार तरकारी खेतीबाट मनग्य आम्दानी गर्दैआएका छन् । सागाचोक, कालिका, ठोकर्पालगायत ठाउका किसान तरकारीखेतीबाट यथेष्ट आम्दानी गर्न थालेका छन् । जिल्ला कृषि विकास कार्यालयले तरकारीखेती गर्न तथा किसानको प्रोत्साहनका लागि विभिन्न कार्यक्रम गर्दैआएको छ । यस्तै विभिन्न सङ्घसंस्थाको सहयोगमा जिल्लाका किसानले जीविकोपार्जनका लागि तरकारीखेती गर्दैआएका छन् ।

कलैयामा धानको मूल्य निर्धारण

कलैया । जिल्ला मूल्य निर्धारण समितिले आव २०७३/७४ का लागि धान र मकैको मूल्य निर्धारण गरेको छ । प्रमुख जिल्ला अधिकारी विजयनारायण मानन्धरको अध्यक्षतामा बसेको जिल्ला मूल्य निर्धारण समितिको बैठकले चालु आवका लागि धान प्रतिक्विन्टल रु दुई हजार ४०० तथा मकै प्रतिक्विन्टल रु दुई हजार ८०० निर्धारण गरेको छ ।

मोहीले यस वर्ष जग्गाधनीलाई बुझाउनुपर्ने कुत वालीबापतको निर्धारण मूल्यअनुसारको रकम भूमिसुधार कार्यालयमा जग्गाधनीको नाममा यही फागुन मसान्तसम्म धरौटी जम्मा गर्नुपर्ने भूमिसुधार कार्यालयका प्रमुख रामकृष्ण उप्रेतिले बताए ।

आव २०७२/७३ मा समितिले धानको मूल्य प्रतिक्विन्टल रु दुई हजार ३०० र मकैको मूल्य प्रतिक्विन्टल रु दुई हजार ८०० निर्धारण गरेको थियो ।

राष्ट्रिय विद्युत समस्याको

निराकरणका लागि सरकारी

कार्यालयहरूले नै विद्युत खपतका लागि मितव्ययिता गर्ने कदमहरू चालु राखी सर्वसाधारणहरूलाई सूचित गराऔं ।

नेपाल सरकार

सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालय

सूचना विभाग

कृषि उत्पादन बृद्धि गर्नका लागि सदैव प्रयोग गर्नुहोस् लुम्बिको भोल मल

All Nepalese Tea & Coffee Center, Kupondol, Phone: 5535457, 5548201

इजरायल प्रविधिको राम्रो व्यवस्थापन भएको छैन

खोजराज कट्वाल

प्रबन्ध निर्देशक

नेपाल थोपा सिंचाई प्रा.लि

० सरकार यतिखेर नेपाली कृषि क्षेत्रलाई व्यवसायिकरण र आधुनिकीकरण गर्ने अभियानमा लागेको छ के लाग्छ ?

सबैभन्दा पहिले त नेपालमा कृषि गरेर बाच्न सकिन्छ भन्ने कुनै पनि आधार नदेखेर म आफै पनि विदेश बसेर फर्केको व्यक्ति हुं। विदेश बस्दा मैले कृषिमा नै काम गरे। र आफ्नै देश फर्केर कृषिमा काम गर्दछु भन्ने सोच थियो र आफैले खेती शुरु पनि गरे। मैले विदेशमा सिकेको प्रविधि नेपालमा विस्तार गर्ने कार्य गर्दै पनि आईरहेको छु। प्रविधिलाई विस्तार गर्न सकियो भने नेपालको कृषि क्षेत्रमा पनि सरकारले अभियान चाले जस्तै व्यवसायिकरण र आधुनिकीकरण सम्भव छ भन्ने लाग्छ।

० आधुनिकीकरणले व्यवसायिक हुने कुरा गर्नु भो त्यसो भए प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजना पनि आएको छ, त्यसले व्यवसायिकरण हुन्छ ?

नेपालको कृषि क्षेत्रमा केही पनि नभईरहेको बेलामा सरकारले यस्ता आयोजना सञ्चालन गर्नु राम्रो कुरा हो। यसको व्यवस्थापन राम्रो भयो भने चाहिँ नेपालको कृषिलाई यान्त्रिकीकरण गरेर कोशे ढुङ्गा सावित गराउन सकिन्छ। तर नेपालमा धेरै अप्ठेराहरू पनि छन्। नेपालका लागि चाहिँने जति पनि औजारहरू छन् सबै विदेशबाट आयात गर्नु पर्ने छ। यतिसम्म की अबैको खाद्यान्न समेत

आयात गर्नु पर्ने अवस्थामा कृषिका लागि आवश्यक पूर्वाधार आयात गर्नु पर्ने भएकाले चुनौति भने धेरै नै छ। यतिधेरै पैसा खर्च गरिरहँदा पनि हामीले साना साना उद्योग सञ्चालन गराउन तर्फ लागौं। किसानकै स्तरमा साना साना उद्योग खोल्न तर्फ ध्यान दियो भने यस्ता आयोजनाले दीर्घकालिन हुन्छ। सबै सामग्री बाहिरबाट ल्याउने हो भने यसले केही परिवर्तन हुदैन।

० के बुझ्नु भयो यो आयोजनाका बारेमा ? मैले प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण आयोजनाका बारेमा केही ठाउँमा अध्ययन पनि गरेको छु। आयोजनाका कार्यक्रम हेर्ने हो भने यसले उद्योग खोल्नेदेखि लिएर उत्पादनबृद्धि गर्ने सम्मका कार्यक्रम अगाडि सारेको देखिन्छ। अहिलेसम्मका कृषिका आयोजना हेर्ने हो भने त्यस्तो देखिएको पनि थिएन। उत्पादन बृद्धि, पोष्ट हाभेष्टको काम देखि उद्योगसम्मकै कार्यक्रम भएका कारण राम्रैसंग जाला भन्ने मैले अनुभव गरेको छु।

० तर सरकारले कृषि उत्पादन बृद्धि गराउनका लागि आश्वासन बाँडे जस्तै प्रविधि विस्तार प्रयास गरेको छ त ? प्रविधि विस्तारको कुरा मात्र गरेर भएन। कस्ता खालका प्रविधि विस्तार गर्दा किसानहरूले उत्पादन बृद्धि गर्न सक्छन् भन्ने कुरा हो। प्रविधिका नाममा जे मन लाग्यो त्यही गर्ने परिपाटी मैले देखेको छु। हिजोको

व्यक्तिले कोदालीले खेत जोत्नु र पछि गोरुले जोत्नुलाई प्रविधि विस्तार भन्ने कि अब जोतिने ट्र्याक्टरलाई भन्ने यो कुरा स्पष्ट हुनु जरुरी छ।

० अहिले इजरायली प्रविधि निकै चर्चामा छ। जसले पनि इजरायली प्रविधि भन्ने गरेका छन्। तपाईंहरू इजरायलमा नै सिकेर आउनु भएका व्यक्तिले चाहिँ के भन्नु हुन्छ ?

यो इजरायल प्रविधि भनेको इजरायलमा आविष्कार भएको थोपा सिंचाई प्रविधि हो। जुन थोरै पानीले धेरै भन्दा धेरै जमीनमा सिंचाई गर्न सकिने प्रविधि हो। हामी धेरै साथीहरूले इजरायलमा सिकेको प्रविधिलाई कृषिमा प्रयोग गर्न थालेका कारण पनि यो इजरायल प्रविधिको चर्चा मुलुकभरी नै देखिन्छ। यसमा गैरसरकारी संस्था, सरकारी संस्थाहरूले पनि चासो देखाएका छन्। तर यसको व्यवस्थापन भने राम्रो संग हुन सकिरहेको छैन।

० त्यसको मलतव धेरै चर्चामा छ व्यवस्थापन गर्न सकिएन भने भविष्यमा त यो प्रविधि पनि संकटमा आउने भने नि त ?

सकारात्मक र नकारात्मक दुवै कुरा आउछन्। त्यो कुरा किसानले छुट्याउने कुरा हो। किसानहरूलाई यो प्रविधिले फाइदा भएको छ भने धेरै प्रयोगमा आउछ र किसानहरूले यही प्रविधिलाई छनौट गर्ने गर्दछन्। किसानलाई यो प्रविधिले घाटा पुऱ्याउछ भने अगाडि जाँदैन। तर हाम्रो आजसम्मको अनुभवले यो प्रविधि

प्रयोग गर्ने किसानहरूले समस्या अहिलेसम्म देखाउनु भएको छैन। यो अत्यन्तै सजिलो प्रविधिमात्र होइन यसले कृषि उत्पादन बृद्धि गराएको पनि छ। तर किसानलाई घाटा पुऱ्याएको थाहा छैन।

० त्यसो भए नेपाली कृषि क्षेत्रलाई आधुनिकीकरण गर्नका लागि समस्या कहाँ छ त ?

नेपालका कृषिमा आधुनिकीकरण गर्ने नाममा अनुदान वितरण गर्दा किसानमुखि हुन नसकेकै कारण समस्या आएको छ। अहिले कै किसिमले अनुदान वितरण प्रणाली गरिरहने भने भने जति खर्च गरिएपनि उत्पादन बृद्धि हुने देखिदैन। उत्पादन बृद्धि गर्नका लागि किसानका लागि प्रभावकारी हुने प्रविधि छनौट गरेर कुन प्रविधि प्रयोग गर्दा किसानलाई फाइदा हुन्छ दोब्बर तेब्बर उत्पादन गर्न सकिन्छ भन्ने विषयमा खुल्ला बहस गर्नु पर्ने देखिन्छ। तर नेपालमा किसानलाई आवश्यक एउटा बस्तु छ किसानलाई उपलब्ध गराउने बस्तु अर्को भईरहेको छले पनि समस्या आईरहेको छ।

० यसको मतलव राज्यले दिएको अनुदान नीति नै खराब छ ?

अनुदानको नीति नै खराब होइन। अनुदान वितरण प्रणाली अत्यन्तै खराब छ। यो प्रणालीको अनुदानले नेपाली कृषि क्षेत्रमा परिवर्तन ल्याउन सक्दैन। ० धेरै व्यवसायीहरूले सरकारले दिने अनुदान बन्द गर्नु पर्दछ भनिरहेका छन् तपाईं चाहिँ के भन्नु हुन्छ ?

यसका लागि खुल्ला बहस गर्ने हिम्मत गर्नु आवश्यक छ। यो भनाई एक किसिमले हेर्ने हो भने ठिक पनि छ। जुन ठूला ठूला परियोजनाहरू किसानहरूले लगानी गर्न सक्दैनन् त्यस्ता ठाउँमा सरकारले लगानी गर्नु पर्दछ। पचास सय रुपैयाँको दुइ पाकेट बीउ, एउटा कैंची, एउटा स्पेयर दिएर खासै उपलब्धी हुदैन।

० इजरायलमा काम गरेर फर्केका तपाईं जस्ता धेरै व्यक्तिहरू थोपा सिंचाईमै केन्द्रित हुनु हुन्छ ? किसानहरूको आकर्षण चाहिँ कति छ ?

किसानहरूको आकर्षण नभईदिएको भए हामीले शुरूवात गरेको यो व्यवसाय बन्द गरेर फेरि विदेश नै पलायन भईसक्यौं। एउटा किसानले थोपा सिंचाईका माध्यमबाट गरेको फाइदा, उत्पादनमा भएको बृद्धि गरेको देखेर नै अर्को किसानहरूले थोपा सिंचाई प्रविधि प्रयोग गरेको हामीले पाएका छौं। तर राज्यले थोपा सिंचाईका लागि खासै न त लगानी गरेको छ न त अनुदानको व्यवस्था नै गरेको छ। तर किसानहरूको आकर्षण अत्यधिक बढ्दै गईरहेको छ।

० राज्यले थोपा सिंचाई प्रविधिको विस्तार गर्ने कुरामा चासो दिएको छैन भन्न खोज्नु भएको हो ?

त्यसो भन्दा फरक पर्दैन। तर अहिले आएर जिल्ला जिल्लामा किसानहरूले यो प्रविधिको माग गर्न थालेपनि कृषि विकास कार्यक्रमहरूले आफ्नो कार्यक्रममा राख्न थालेका छन्। -वैकुण्ठ भण्डारी

नेपाल सरकारले पशुपालनसंग सम्बन्धित व्यवसाय सञ्चालनका लागि ५ प्रतिशत ब्याज तिर्ने गरी कृषि ऋणको व्यवस्था गरेकाले यो अवसर सदुपयोग गरौं।

जनहितका लागि पशु सेवा विभाग र कृषि साप्ताहिक

बिना बिजुली बिना इन्धन पानी तान्ने पम्प
Zero Energy Pump

FDS (Family Drip System)
कम लागतमा धेरै उत्पादन गर्न थोपा सिंचाई
NETAFIM Drip Irrigation

आधुनिक प्रविधिको ग्रीन हाउस
Green House

सबै किसिमका हाते पम्पहरू
Sprayers

बिना बिपारी बीउ तथा खाद्यान्न, सुरक्षित भण्डारणको लागि
PICS Bag Hermetic Storage

आधुनिक कृषि प्रविधिको लागि
NAF Seeds Pvt. Ltd.

Contact:
Ph: + 977-01-5538748, 9851066977 Fax: + 977-01-5534428
Email: nafseeds@gmail.com / www.nafseed.com